

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 8 korona.
Fél évre 4 "
Negyed évre 2 "
Külföldre egész évre 12 "

Papok, tanítók, gazdasági egyetemi tagok és közs. előjárónak egész évre 6 kor., a tanító-egyetem tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.

— Egy példány ára 16 fillér. —

Megjelen hetenkint, egyszer. vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRIEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:

Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 1 cm-ként 6 fillér, 10-15-ös óri közlésnél 4 fillértől ke. ötletnek.

Szerkesztőség és kiadóhivatal BETHG PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.

— Kéziratok nem adnak vissza. —

Szekely népünk bajai *

(-s) Sokszor olvasunk úgy a napi, mint a heti sajtóban kivándorlásról, népünk szegényeséről s más ezekhez hasonló és ezekkel rokon bajokról s keresni, kutatni igyekeznünk azoknak okait és orvosszerit. Különösen mostanában a "Szekely-Udvarhely" hasábjain sok szó hangzott el szekely népünk kivándorlásáról, melynek okait a keresethiány s az ennek alapján bekövetkező elszegényedés lett mondva.

Hogy a kivándorlás ijeszítő nagy mértékben történik: igaz, senki sem tagadhatja. Hogy népünk szegényedik: tény és való... De mi ennek az oka?... Azt mondják: a nagy adó, a sok teher!... Hiszen helyes gazdálkodás mellett a föld ma is megtermi gyümölcsét; terem "szénát és füvet a barmoknak és kenyeret az embereknek". Hiszen a különböző terhek, melyeket népünk hordozni kénytelen, meg voltak eddig is s a mennyiben talán szaporodtak, oly mértékben nyilottak meg földmívelő népünk előtt az eddigi ismeretlen keresetforrások s így a szaporodott teher a szaporodott keresetforrásokban megtalálhatja edzetét. De talán épen itt van a baj! Talán épen e jövedelmező új keresetforrásoknak helytelenül való felhasználása okozza azt, hogy szekely népünk ott hagyja földjét, marháit, ekéjét, gazdasági szerszámait és megy a nagy jövedelemmel kecsegtető s a mi fő, készpénzzel fizetett munkát felkeresni. És teszi ezt minden számítás, megfontolás nélkül. Tapasztalat iratja e sorokat! Szekely gazda, kinek néhány hold jó földcsékeje, marhája van, meghallja, hogy Petroszényben, Lupényben, Vajda-Hunyadon, meg Isten tudja hol, fizetnek napi munkájáért 70, 80 krt, 1 frtot Nagy szó! Földkeredik családostól, megy az ismeretlen világ felé, telve a jövőnek szép reményeséggel. Itthon a birtokát idegenek kezelik úgy a hogy, de mindenesetre úgy, hogy az neki vajmi csekély hasznot hajt. Az idegenben felemészti keresetét. Készpénzzel, de mindenesetre drágán veszi kenyerét, sóját, tojását, tejét, vaját (mikért itthon vajmi keveset kell kiadnia) s jövedelméből ha egy éven át 40-50 frtot meg tud takarítani: boldog lehet. De ezek mellett a szokatlan készpénzbányai vagy vasgyári levegőben tönkre teszi egészségét annyira, hogy a midőn végtére visszaszakerül falujába, távollétében kiaknázott, lesóványított birtokára, akkor már gyenge az ereje a munkára s a kiaknázott föld sem adja meg többé az elegendő termést. Ha a vadállat vért szagol: vérszomjas lesz! Ha hozzá szokott az ilyen körülmények közt levő ember ahhoz, hogy

* Ajánljuk ezen kitűnő cikkelyt a "Kivándorlási bizottság" és intéző köreink szives figyelmébe. Szerk.

munkáját készpénzzel fizessék s ő mindig készpénzt forgasson, nem elégsíti ki földjének terménye, elégedetlen lesz sorsával s készen van az ut a tönkrejutásra s nyitva ismét egy idegen világ, talán Oláhország felé.

De van még más baj is! A fényűzési hajlam, a feltűnési viselkedés. Kivetkőzött a szekely nép, különösen a nők, a régi szekely egyszerűségéből. Divatot üznek, divat után szaladnak, a szekely leányokat divatbábokká igyekeznek átalakítani. A háznál előállítható ruházati cikkek kezdenek hátterbe szorulni s azoknak viselését világtól való elmaradásnak nevezik. Régen a szekely nők megfontolt, megszólték, elkészítették öltözéküket. Ma szabót az olcsónak mondott, de tartósságban a háznál készült cikkekkel nem versenyezhető bolti cikket. És jó volna, ha a bolti cikkek okkal-móddal használtatnának. De mit látunk? Selyem, bársony, atlasz, gyöngyös zsinór, drága csipke — sőt akárhányszor esetlen lakk cipő — diszelegnek még az alig élhető sorban levő szegény leányokon is. S vajjon a nagy adó és sok teher nem épen ezek miatt lesz-e csakugyan nagy adó, sok teher, önadózatlanság? Pedig, bizony sok meggy ebből a régi jó erkölcsök rovására is. A fokozott igényeket ha nincs miből kielégíteniök, nem egy dobja magát az erkölcselenség karjaiba, csakhogy a cifra öltözékek megszereshetők legyenek. A szekely asszonyok — igen sok községben — ha nappali órákban fonó társaságba összegyűlekeznek, hasznátalan költségeket okozó traktamentumokat csinálnak s ebben a tekintetben a világtól sem engednek egyik is, hogy a másik felülmulja. Csoda-e tehát, ha elszegényedünk, ha a régi jó erkölcsök hanyatlanak?...

A Moloch megkivánja áldozatát!...

A szegényebb sorsu szekely legényeknek és leányoknak egy része teng-leng munka nélkül. Vajjon mi ennek az oka? Talán nincs, a ki munkát adjon? Hiszen a falun lakó gazdálkodó ember sokszor alig kap mezei és házi munkájához cseledelet! Hiszen alig kap napszámost! Van munkaadó, van munkakereső elég, van cseledelet nélküli gazda és van helynélküli cseledelem és ezek még sem találják egymásra, vagy nem tudnak összeférni: itt valami bajnak kell lenni! És a baj itt is sok tekintetben — a cifraöltözés. Minden cseledelet — különösen a leányok — városra kíváncsiok, mert a falun lakó gazdálkodó ember nem tud neki oly magas bért adni, hogy abból a fényűzési hajlamokat kielégíteni tudja. Mert a gazdálkodó ember a végzendő munkához szokta szabni a fizetést. A városi nagyságos asszonyok, kiknek nagyrésze már neveltetésénél fogva is, a pénzszerezés mód-

jához és a pénz megtakarításához — tisztelet a kivételeknek — annyit ért, mint a hajdu a harangöntéshez, megadják a kért magas bért, mert — nézetük szerint — mi az a csekély havi 6, 8, 10 frt, mit a cselédnek adnak, ahhoz a 80 — 100 frthoz képest, mit férje ura minden primán víz lgeganyobb résznek a hivatalból? Természetesen ez által alkalmat adnak a cselédnek arra, hogy minél nagyobb cifrázkodást fejtessen ki. Sőt akárhányszor nagyságos asszony gyönyörűségét találja szolgálójának „elegáns öltözködésében”.

S mindennek mi lesz a vége? Az, hogy az a szegénysorsu leány, ki tulajdonképpen azért áll szolgálatba, hogy gyűjtson magának valamicskét arra az időre, mikor eljön a férjhezmenés ideje, anyagilag mit sem halad, de annál inkább hanyatlík — a megszokott könnyű élet miatt — erkölcsi téren s fokozott igényei miatt, melyeket kielégíteni nem tud, lesz proletár, lesz az életsors ellen zsörtölődő, míg végre is nem egy veszi kezébe a vándorbotot.

Bizony így van ez! Régen, midőn hetköznaponként megkondult a templomba hívogató harang, a munkás letette gazdasági szerszámait a templom ajtajába s előbb Istenéhez fohászzkodott. Régen vasárnaponként megtelt padok előtt prédikáltak a papok... Ma?.. Tempora mutantur!.. Vasárnap van a községi előjáróságok hivatalos órája, vasárnap van az adófelvétel napja. Isteni tisztelet ideje alatt tartatnak a községi gyűlések, sőt mi több: isteni tisztelet alatt legazosabb a korema. 10-12 éves gyermekek szivarozva járnak az utcán, koremszába szabad ki- és bejárások van és se a szülőök, se a községi előjárók nem igyekeznek ellensúlyozni. Átkozódik, káromkodik felnőtt ember, gyermek egyaránt, uton-utfélen és ezek után várja Isten áldását. Bizony, romlunk erkölcsileg, romlunk anyagilag, pedig hát jól tudjuk: „minden állam lamasza, talpköve a tiszta erkölcs!”

Ijesztő képek; pedig sok van még! Hagyjuk. Igyekezzünk inkább orvosszerket keresni!

Ta ön könnyen jövedelmező, busás kamatokat hajtó keresetforrások felsorolására várná valaki, melyek népünket a szegénységtől megmentsek? Téved! A könnyen kapott pénz népünknek nem áldás, de átok... Erkölcsi téren kell hatni, erkölcsi eszközökkel kell dolgozni, mert épen erkölcsi téren fenyeget a legnagyobb veszély. S ha ezen a téren javítottunk, megjavult helyzetünk az anyagi téren is. Mert nem lesznek meg a tulajdonságok, melyek megelégszik az ember helyzetével; nem lesz cifrázkodó; beéri kevéssel s ez lesz jövő boldogságának alapja.

Erről fogunk még beszélni!

A szekelykeresztúri választók szerencséje. Egyik szerencséből a másikba kerülnek a szekelykeresztúri választók. Pár héttel előbb említettük, hogy Hegedüs Lóránd képviselő jelöltsége mellett sokan állást foglaltak. Most arról értesülünk szavahihető forrásból, hogy Hegedüs Lóránd Pápa város érdekeivel annyira össze van fűződve, hogy a pápaiak hallani sem akarnak más jelöltől s így nem fogadhatja el a keresztúriak ajánlatát; habár az által megítélve érezte magát. Ujabbban igen előkelő helyen a mind gyakrabban emlegetik kálnoki B e d o A l b e r t dr. nagynevű földmívelésügyi nyug. államtitkár, különösen az országos erdészeti ügyekben elévülhetlen érdemeiért szerzett szaktudásunk jelöltségét. Kötőnek szekely hazánkfa a Szekely Egyesületnek is nagyérdemű elnöke, hol szintén kiváló szolgálatakat tett s valóságos szerencsének mondhatjuk jelölését közzgazdasági s általában erdészeti ügyeink érdekében is.

Térnyhatósági bizottságunk folyó évi I. rendes közgyűlést e hó 16-án délelőtt 9 órakor kezdődőleg tartja meg.

Világnapló.

Vezeti: Bakó Sámuel.

A képviselőház ezen a héten végzett a vallás- és közoktatásügyi tereza költségvetésével is. Különös érdekessége volt a vitának a művészeti ügyek széles körű megvitatása. A képviselőház különben gyorsan és csendben dolgozik, nem úgy, mint odaát Ausztriában, hol az cztrák honatyák csak veszekednek és verekednek. — Hasznos munkának eredményét tette közhírré a héten két magyar mérnök Pollák Antal és Virág József. Egy új táviró készülék találták ugyanis fel, melylyel óránkint 80-90 ezer szavat lehet szétörpíteni a nagy világba. — Bulgáriából jön a híre, hogy Ferdinánd fejedelem élete ellen nagy összeesküvést fedeztek fel. — Amerikából pedig azt az újságot hozta a táviró, hogy egy nagy gőzhajó elsüllyedt a tengeren s 100 utas életét veszítette rajta. — Fehérváry Géza báró honvédelmi miniszter meggyógyult. — Konstantinápolyban Tahire bég a rettegő miniszter elűnt. — Szerbiából azt írták Debreczen városának, hogy a legközelebbi lövésáron 2000 drb lovat akarnak vásárolni a hadsereg részére. — Egész sereg rendezte és kir. tanácsosi címet adományozott ő felsége azoknak az uraknak, kik a párisi kiállítás rendezése körül szereztek újabb dícsőséget a magyar hazának. — Az angol király, VII. Eduárd, mint berlinből írják Németországban időzik beteg növére látogatása végett. — Halottja is van a hétenk. Lechner Agoston dr. a budapesti egyetem hírneves orvosprofessora meghalt. — A német császár fogatát Berlinben majdnem elgázolta egy villamos kocsi. A vigyázatlan kocsisvezetőt természetesen megbüntették. — Kinálól e héten semmi újabb hír nincsen, az pedig nem újság már, hogy a burok verik az angolokat.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGYÁJA.

Julianna.

(A „Szekely-Udvarhely” tárgyaja).

Írta: Benedek Elek.

Isten veled, Budapest! Zsúrok, isten veletek. Nagyságos asszonyaim, csókolom a kezüket. Köszönöm a teát, a zongorát, s — tartsonak meg kegyes barátságukban. A frakkom, a Ferenz József kabátom még csak bírná, a testem, a lelkem elványadt, megkopott. Bocssánsanak, hasznavehetetlen vagyok. Sőt úgy tetszik nekem, hogy eddig sem veték sok hasznomat.

— Hová megy? Nemde délre? — Keletre, nagyságos asszonyom. A hazamba. — Mit csinál ott ilyenkor? Mi van ott? — Mi van ott? Minden, de minden — klasszikus zene nélkül!

Ah, repülj, repülj, szárnyas paripa! A te dühörgésed, zakatolásod, mennyei muzsika nekem. Érzem, amint idegeim szép csöndesen visszarázódnak helyőkre s édes, kellemetes bizsergés andalog át egész testemen. A lelkemen is. Ma reggel nem fogok fáradtan fölkelni s unottan, kedvetlenül ülni íróasztalomhoz. A hótól fehér fejű hegyekre vetődik első tekintetem s ujjongó szívvel köszöntöm a zuzmarás erdőt. Kell is nekem dél langyos sugara! Hadd csipje, marja arcomat a hazai levegő: már a gondolat is új erőt, új életet lehel belém!

... Mondom nektek mind közönségesen, boldog egy életet élünk mi itt, a hideg kőfalak e rengetegében. Életünk egész folyása balga önámítás. Csak keressük a jövedvet, de nem találjuk s ez a folytonos keresés a mi mulatságunk. Másdásg helyett átkokunk, átkokkal kelünk: mind a hányan vagyunk átkozzuk még azt is, ki a zsúrt kitalálta s mind ahányan vagyunk, ahogy esteledik, alkonyodik, ahelyett hogy végigheverésznénk a mi kedves, puha

pamlagunkon, az oktalan állat megadásával indulunk egy sereg ember közé, kik közül alig egyet-kettőt ismerünk s akik ép oly ismeretlenek maradnak nekünk, mint voltak annak előtte. Az ilyen magamfajta falusi paraszt úgy szokta, hogy amikor bemutatkozik valakinek, megmondja a nevét hangosan, érthetően, egy betűt sem nyelve le abból: ám megrökönyödéssel tapasztalja, hogy itt Budapestben más a szokás, az urak a nevéket annyiszor nyelik le, ahányszor bemutatkoznak. Ne nevessenek ki, de eleinte paraszt ésszel ezt gondoltam, hogy ezek a különben igen finom urak, valamint rejtegetnek a zápfogok alatt, de lassanként világosság gyult az agyamban: minék mondják meg a nevéket, mikor talán többet sohasem találkoznak az élet zsúros és zsúrtalan utain? Nyilván így okoskodnak szerencsétlen robotoló felebarátaim a zsúrban s ma már megelégedéssel tapasztalom magamon, hogy magam is elnyelem a nevetem, legfőbbnek annyit bökkentek ki: B e k k.

— Nemde rokona Becknek, a leszámító bank igazgatójának? — kérdezte egyszer egy ur.

Mivel azonban nem szeretem többnek mutatni magamat, mint amennyi vagyok, ez eszt óta kiegészítettem a B e k k e t egy szótaggal. Még mindig szörnyű hosszú a nevem a másokéhoz képest: B e k k e k.

A házi asszonyok mind szeretelméltó, aranyos asszonyok, de valamennyinek arcáról leolvason a katonanóta e sorát: „szolgálom a császárt, de nem jökedvemből”. Mert értsük meg a dolgot. A zsúr kezdetben egy maroknyi, kedves kis hólabda. Ez a labda azonban egyszer csak elkezd gurulni a hegy tetején, s lavina képében zuhan le a többnyire szűk szalonokba. Bármennyire nyelik is le a nevéket, kötődik egy-két felismerés ismeretlenség minden zsúron s egyszerre csak azon vesszük észre magunkat, hogy nem elég a szalon, nem elég az ebédő, spanyolfal mögé kell rejteni az ágyakat, végül kizavarjuk a gyermekeket is a szobájukból,

hadd tudják meg azok is idejekorán, amikor még fogékony a szívük minden szépre, jóra: mi az a zsúr!

Hát kezdődik a zsúr. Mivelhogy mind elnyeltük a nevünket, mivelhogy fejtelmünk sincs egymás mesteriségéről, kénytelenek vagyunk az időjárásra tenni némi megjegyzést. Aztán: azt hiszem, uraságoddal találkoztam már valahol. Végre is mind a háziasszonyhoz és gazdához menekültünk, s egyetlen bizonyosnak látszó ismerősünkhöz, aki való-zinűleg szivesebben fűrészelne fát és lapátolna havat, semhogy egyszerre husz-harmincz embert fogadhasson. Ám hirtelen felderül a háziasszony areza. Megesipett egy urat, aki virtuoz zongorás; ezt lefűlelik, a szó teljes értelmében lenyomják a zongora mellé, egy halom költés raknak eléje: „üsd, fiam üsd, Forgács!” És ő üti. Mind a klasszikusokat üti. Közben megint csipnek egy áldozatot. Ez hegedűvirtuóz. De nincs ám hegedű. Elhozzák. Most már huzzák és ütök-verik a szerencsétlen klasszikusokat. Egy nagy társaságban négy ha érti: sok. A többinek anyyi ez a muzsika, mintha arabusul beszélnének. De választva a két rossz között: jobb hallgatni a muzsikát, melyet nem értünk, mely sem szívünkhoz, sem lelkünkhoz nem szól, mint beszélgetni nyájas ismeretlenekkel, nem tudni, miről.

Néha-néha eltűnődöm: ime, amerre járok, minde-nütt hallok muzsikát, s legfőképpen idegent — (nincs nemzeti zenénk, azért, ezt hallom), de soha, sehol sem hallok egy hangot: hölgyeim és uraim, van-e köztünk, aki szavalni tud? A költőkről szó sem esik. Egy sincs köztünk, ki ne adott volna egy pár koronát Vörösmarty szobrára, de olyan sincs, akinek eszébe jutna megkérdezni a házigazdát: megvan a könyvtárban Vörösmarty? Kérem ide. Olvassunk el belőle egy költeményt. Hát Petőfi? Hát Arany? És a többi jelesek? A régiú és újak? Mind elnyeltük őket, éppen mint a becsületes nevünket.

A szimüvekről még csak esik szó, mert ezeket

megnézni kötelessége minden zsúrra járó felebarátunknak. A könyvekről — kinek jut ideje könyvolvasásra? Különösen magyar könyvnek olvasására. Bár az idegeneket győzzük...

Bizony mondom, bolond üres, sivár élet ez a mi életünk. Falusi embernek meg annyira idegen a zsúrok levegője, hogy néha-néha fizikai fájdalom érez. Még most is, hogy itt ülök a robogó vonaton, érzem a sajtósát ennek a fájdalomnak. Csak szaladj, gőzös, szaladj, le ne kessém valahogy Julianna nevenapjáról.

— Hová megy maga? — A házamba, Julianna nevenapjára. — Ki az a Julianna? — Julianna — papné. Egy csöndes, meleg parókha urasszonya. A szalonban zongora nincs, de van cimbalom. Az egyetlen, az igazi magyar hangszer. E köré kerekedünk mi az asztal mellől, melyen csak az imént pállott a világ legjobb töltött káposztája. Hozzák utánnunk a boros poharakat, koczingatunk s egy-egy jó magyar nótánál egyik-másik el is rikkantja magát. — Julianna, hugomasszony, a Cserebogarat! Azt, azt, Cserebogár, sárga cserebogár...

Van-e ennél szebb nóta ezen a világon? S megcsendül a nótás papné szép tisztá, érzelmes hangja s mi férfiak utána zümmögjük halkán, csöndesen: cserebogár, sárga cserebogár...

Es elékerülnek sorba mind a régi szép magyar nóták. Mennyi bánat, mennyi epekedés, mennyi tűz és szilajság!

Nem az vagyok már, aki még tegnap valék. Teszem, lelkem újra éled, pedig több a szomorú nóta, mint a vig. Érzem, hogy itthon vagyok. Az én népem lelkével társalkodom. Még a tűz csöndes dorombolásából is ez a lélek száll felém.

Mintha ez is azt dudolná, dorombolná: cserebogár, sárga cserebogár...

Nyilt level.*

A székely népelet elszomorító képének rajzolójához, Pap Miklós urhoz. Uram! Rajzoló Jó Uram!

Erkölcsei bátorsága lett arra önként, hogy „Pusztuló erkölcsök” cím alatt a lap f. évi 5-ik számában egy nem annyira „elszomorító”, sőt inkább sötét, dorgáló képet rajzoljon az ön által — de általam is — szerett székely népi életéből.

A legészintebb tisztelettel és szeretettel kérem önt, rajzoló uram, ne veszítse el már meglévő bátorságát, mikor e levelem olvasni fogja. Ne gondolja a világot se, hogy sötét „elszomorító” képet most én a farsangi napok hatása alatt megczófolom, akár fel vagy megfordítva, világos vigra festem. Oh nem!

Nem az a csejzél önhöz intézett „Nyilt levelem”-nek. Czelom ugyanis az volna, hogy néhány szóval kibovítem, egy kissé több bátorsággal több igazságot hozzak felszínre abból, a mit le nem rajzolt, meg nem mondott. Mert ne vegye rossz néven tőlem ön rajzoló uram, nem rajzolt teljes, egész képet, nem irt meg minden igazságot. De, higje el nekem, hogy ily kérdésekben a hiányos kép inkább tán bosszankodást okoz, keveset használ s a félig kimondott igazság senkit meg nem győz, a vétkest meg nem javítja.

De, lassuk előbb igen röviden, mit mond ön „elszomorító képében” — — Idéztem cikkelyéből olvasom, hogy önként szive székely népi iránt a legforróbb testvéri szeretettel teljes. Szerető szívének fájdalomában népiünk múltját: szépek, magasztosnak, evvel szemben jelenét: elszomorítónak — és jövőjét: kétségbeesítőnek látja. Ezután megsiratja népiünk divathajszalát, a hazából való kivándorlásáért. Elkéseredett szívvél majd előveszi lelke lángostorát s evvel a gomlamódra szaporodó vadházasságokért megsújtja a szülőket. Ostorozás után ama kéresem fordítja dorgáló szavait, hogy tiltakozzék a nép „az olyan magvetés ellen, melyből a gyalogzat vadvirága nő! — Végül pedig a papokhoz, a tanítókhoz — kifejezése szerint: „az erkölcsnek és ősi erénynek buzgó védői, apostolaihoz” fordul, hogy ők is „dörögjenek lelkők lángostorával és sujtásnak a vadházasságok eszközö szülőkre!”

Im! ez lehető rövid foglalata a cikkelynek. Hát a cikkely, a miként megírva van, lehet, hogy tán némely kifejezéseiben túl is megy a határon. Azonban — szívem legészintebb, legmélyebb fájdalommal kell elismernem, hogy lényegében a cikkely igaz a tartalommal bír. Igaz, mert a valósággal létező állapotokat, az eltagadhatatlan tényeket, körülményeket és ezekben székely népiünk jelen társadalmi életének megdöbbentően sötét, nap-nap után megújuló jelenségeit hozta nyilvánosságra.

Azt mertem mondani, hogy az idézett cikkely lényegében igaz tartalommal bír, de előbb meg azt állítom, hogy ön rajzoló uram nem rajzolt teljes, egész képet és nem irt meg minden igazságot. Hát hogyan lehessen ezt nekem összhangzába hoznom? Ne ranczolja homlokát jó uram! Ne értes félre levelem ezélatát. Gondolkozzék csak egy keveset s mindjárt rájön, hogy én Péter okulásá miatt beszélek illetékesen Pálhoz. Hadd tanuljon, értsen valamit szomszédasszonyom abból, a mit komámasszonyok mondok. Hallgassa csak meg mondókat rajzoló jó uram!

Ön midőn a vadházasságok ostorozásához fogott, a székely nép múltját dicsőítve, elfeledte felmenteni e bűn keletkezésének idejét és okát. S ezért székely népiünk történetében még járhatnak abba a tévedésbe jöhetnek, hogy ez az erkölcsi baj ép olyan újabbkori betegség, mint pl. a változédelgés, avagy a grüindokás. Oh! Lárcsak uj bűnnel és ne egy régi megrögzötttel lehetne dolgunk! Mert — tapasztalatból tudhatjuk — sokkal könnyebben megcsik egy újonnan keletkező betegségnek határát szabni, mint egy már testet, lelket megfertőztetett régi bajból végre-valahára kigyógyulni.

Régi, több mint 140 éves bűne ez a székely népiünk. De jegyezzük meg jól azt is, hogy e bűn világért sem az ősi, régi székely nép benső erkölcsi erkölcseinek megglazulásától, hanem külső, környezeti okok, körülmények elbékővetkezésében vert gyökereit népiünk közt. Ugyanis az 1700-as években Mária Terézia kormánya a fegyver felvetélet — az ország határszéleinek őrzésére — az állandó katonakodást székely népiünkre erőszakolta. Hogy s mint történt ez, régi siralmas krónikák szólnak róla. Ebben az erőszakolt katonakodási rendszerben 10, 15, sőt 20 évig is fegyvert kellett állott az ifjabb korú székely férfi, még az én lófő székely Dalkó nagyapám is. És a mig 10—20 évig fegyvert alatt volt az ifjú székely — nyári munkára haza-haza eresztették a határszélekről — az idegen, önkényes — s mondandim — csekély erkölcsi erkölcsettel bíró katonai hatalom nem engedte meg még a 10 évet szolgált katonának sem mielőtt a törvényes házasságot. Kérdezem. Várhatott-e az „el nem fajult székely vér” arra, hogy szive szerelmes érzelmét, fajfenntartási ösztönét leküzdve, visszatartoztatva, majd csak 35, vagy 40 éves korában lépjen törvényes házasságra? De mert nem várhatott, hát törvénytelen, vagyis vadházasságot kötött a szülők közbejötté nélkül is kényeszerűségéből, hogy viselje kis házának, birtokának gondját, mig távol van a katoná — az asszony. És székely népiünk e vázolt katonakodási viszonya tartott nagyjában 100 évig, 1867-ig. Így keletkezett 140 év előtt s így rögződött meg a hosszú siralmas idő alatt a vadházasság népiünk közt. Ilyen régi bajjal, betegséggel küzd e székely nép s küzdöttek a betegség ellen papjai, tanítói, erkölcsvédői.

Im! ez lehető rövid foglalata a cikkelynek. Hát a cikkely, a miként megírva van, lehet, hogy tán némely kifejezéseiben túl is megy a határon. Azonban — szívem legészintebb, legmélyebb fájdalommal kell elismernem, hogy lényegében a cikkely igaz a tartalommal bír. Igaz, mert a valósággal létező állapotokat, az eltagadhatatlan tényeket, körülményeket és ezekben székely népiünk jelen társadalmi életének megdöbbentően sötét, nap-nap után megújuló jelenségeit hozta nyilvánosságra.

Azt mertem mondani, hogy az idézett cikkely lényegében igaz tartalommal bír, de előbb meg azt állítom, hogy ön rajzoló uram nem rajzolt teljes, egész képet és nem irt meg minden igazságot. Hát hogyan lehessen ezt nekem összhangzába hoznom? Ne ranczolja homlokát jó uram! Ne értes félre levelem ezélatát. Gondolkozzék csak egy keveset s mindjárt rájön, hogy én Péter okulásá miatt beszélek illetékesen Pálhoz. Hadd tanuljon, értsen valamit szomszédasszonyom abból, a mit komámasszonyok mondok. Hallgassa csak meg mondókat rajzoló jó uram!

Ön midőn a vadházasságok ostorozásához fogott, a székely nép múltját dicsőítve, elfeledte felmenteni e bűn keletkezésének idejét és okát. S ezért székely népiünk történetében még járhatnak abba a tévedésbe jöhetnek, hogy ez az erkölcsi baj ép olyan újabbkori betegség, mint pl. a változédelgés, avagy a grüindokás. Oh! Lárcsak uj bűnnel és ne egy régi megrögzötttel lehetne dolgunk! Mert — tapasztalatból tudhatjuk — sokkal könnyebben megcsik egy újonnan keletkező betegségnek határát szabni, mint egy már testet, lelket megfertőztetett régi bajból végre-valahára kigyógyulni.

Régi, több mint 140 éves bűne ez a székely népiünk. De jegyezzük meg jól azt is, hogy e bűn világért sem az ősi, régi székely nép benső erkölcsi erkölcseinek megglazulásától, hanem külső, környezeti okok, körülmények elbékővetkezésében vert gyökereit népiünk közt. Ugyanis az 1700-as években Mária Terézia kormánya a fegyver felvetélet — az ország határszéleinek őrzésére — az állandó katonakodást székely népiünkre erőszakolta. Hogy s mint történt ez, régi siralmas krónikák szólnak róla. Ebben az erőszakolt katonakodási rendszerben 10, 15, sőt 20 évig is fegyvert kellett állott az ifjabb korú székely férfi, még az én lófő székely Dalkó nagyapám is. És a mig 10—20 évig fegyvert alatt volt az ifjú székely — nyári munkára haza-haza eresztették a határszélekről — az idegen, önkényes — s mondandim — csekély erkölcsi erkölcsettel bíró katonai hatalom nem engedte meg még a 10 évet szolgált katonának sem mielőtt a törvényes házasságot. Kérdezem. Várhatott-e az „el nem fajult székely vér” arra, hogy szive szerelmes érzelmét, fajfenntartási ösztönét leküzdve, visszatartoztatva, majd csak 35, vagy 40 éves korában lépjen törvényes házasságra? De mert nem várhatott, hát törvénytelen, vagyis vadházasságot kötött a szülők közbejötté nélkül is kényeszerűségéből, hogy viselje kis házának, birtokának gondját, mig távol van a katoná — az asszony. És székely népiünk e vázolt katonakodási viszonya tartott nagyjában 100 évig, 1867-ig. Így keletkezett 140 év előtt s így rögződött meg a hosszú siralmas idő alatt a vadházasság népiünk közt. Ilyen régi bajjal, betegséggel küzd e székely nép s küzdöttek a betegség ellen papjai, tanítói, erkölcsvédői.

Im! ez lehető rövid foglalata a cikkelynek. Hát a cikkely, a miként megírva van, lehet, hogy tán némely kifejezéseiben túl is megy a határon. Azonban — szívem legészintebb, legmélyebb fájdalommal kell elismernem, hogy lényegében a cikkely igaz a tartalommal bír. Igaz, mert a valósággal létező állapotokat, az eltagadhatatlan tényeket, körülményeket és ezekben székely népiünk jelen társadalmi életének megdöbbentően sötét, nap-nap után megújuló jelenségeit hozta nyilvánosságra.

S hogy nem ön vette fel előbb rajzoló uram a küzdelmet, azt bizonyára nekem elhiszi.

Felvette a küzdelmet még a betegség kezdetén az egyház, illetve a pap már 140 éve. Egy régi székely papnak, néhai Kriza nagyatyámnak egyik 100 éves predikációjából betűzgetem, hogy dörögött a jó öngy a vadházasságok ellen. Mózes próféta III. Könyve 20-ik részét olvasván szent leckéül. Hogy sujtotta hallgatót s alkalmazta a templomból való kizárást, az ekklesia megkövetését — mesélni hallottam szintén pap nagybátyámtól. Hanem a katonai hatalom ellen a régi székely pap kukkot se szólhatott s hol volt még akkor a szabad sajtó? Az idegen érzésű és szellemű katonai kormányzatnak a legkisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy székely katonájának ily bajban erkölcsi öre is legyen. A polgári kormányzat, illetve a dultó ugyan néha nagy kelletlen és vajmi ritkán csak arra a 35-40 éves vadházas férfura méretett 12—25 botot, a ki már kikerült a katonaságból és botrányos élet folytatása miatt az egyház panaszt emelt ellene. Így ismerjük e kérdésben a multat.

S most miként áll a vadházasságok dolga a jelenben? Az egyháznál, szinte azt kellene mondanunk: sehoggy. Mert a polgári házasságról szóló törvény kö:vetkeztében az egyháznak, a papnak nincs házasságkötési joga, csakis az egyházi megállás van hatáskörében. E mellett ma már a leghuzgóbb erkölcsvédők papnak sem engedni meg a liberális vallási gondolkodás és humanitás a templomból való kizárás, az ekklesia megkövetését stb. nyilvános pellengetre állítás alkalmazását. S ha netalán ma egy, a hívek bériztetésére utalt pap vagy tanító Mózes prófétaból idézné a vadházasságban élők fejére a bibliának dorgáló szavait, el lehet készülvé arra, hogy kopjének egy részét szemetes gabonában kapja meg és egy némely hallgatói a püspökhöz még oly értelmű panasszal is fordulhatnának az igazságot bátran szóló papi ember ellen, hogy az némely (nem irták panaszukba, hogy vadházasság ellen szóló) templomi predikációjával hallgatót bosszantja.

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

Hat a polgári kormányzatnál a vadházásoknak kimérik-e ma a 12 vagy 25-öt? No, már mifele barbár régi kérdés ez tőlem? Ez „rég volt s igaz se volt!” Tehát kérdezem az ujkori kérdéssel: miben áll a jelen időben a vadházasságok ügye polgári kormányzatunknál? Egy nagy halom végrehajthatatlan és még egy akkora halom végrehajthatatlan belügy-ministeri rendeletben. — Hogyan kölessék ezt érteni? — tán kérdezi ön rajzoló uram. Hallgasson csak réam, hátha sikerül megmondanom!

az adomány mit czelez, hanem, hogy mennyi eshetnék belőle az egyesre. A vezetők vagy maguk is részt vesznek az osztokodásban, vagy hogy gyanusításoknak ne legyenek kitéve, a véresszájuk elhallgattatására törek-szenek mindenkor az összerdek rováására. Az ilyen szö-velkezetek nélkülözök az erkölcsi alapot, az intelligenciát, miért is ezt a módját a háziiparok támogatásának tartom legkevésbé alkalmasnak. Munkaeszközök adomá-nyozása, szakszerű oktatás csak részei a háziiparfejlesz-tési teendőknek, melyek csak akkor befejezettek, ha a háziiparosok részére a könnyű és előnyös értékesítési és biztosítva van.

A vármegye területén szétszórt és sokoldalú házi- iparosok mindegyikének fellendítése sikeres akkor lehet, ha bizonyos egységes eljárást létesítünk a vármegye székhelyen koncentrált vezetés alatt, még pedig olyan kezekben, melyek nagyobb súlyt fektetnek az erkölcsi sikerre, mint az anyagi haszonra. Országiszerte hoz anyagi áldozatokat társadalmunk művészeti, kulturális, társadalmi eszméi megalapítására, miért ne lehetne ez uton közgazdasági törekvésük terén csejzél? Nem is hiszem, hogy a vármegye jobbjai meg tagadnák közre- működésüket ily nagy horderejű ügy támogatásától!

A mozaikom élére a vármegye ügyfelesztő bi- zottságának kellene állania és a vezetés fontos szerepét a maga számára biztosítania, hogy nemcsak jóakarát, de szakértelem és ügyességet is oldalon álljon a kez- detben kétségtelenül nehézségekkel küzdő intézménynek. Tiszta erkölcsi alapra fektetni, azt nem tartanám cze- lzetűnek azért, hogy a közreműködők legalább némi anyagi érdek által is ösztökélve, fokozottabb tevékeny- ségre legyenek ösztönözve. Terveim a következő: 1. Le- tesítendő volna az „udvarhelymegyei háziipari szövetkezet” egyelőre 150 db egyenként 50 koronás részjeggyel. A részjegyeket ígyjevezhetik:

- 1. Udvarhelyvármegye.
2. Udvarhelyvármegye iparfejlesztő bizottsága.
3. Székely-Udvarhely r. t. város.
4. Mindazon községek, melyek háziipari foglalko- zást üznek és annak fejlesztésére igényt formálnak.
5. A vármegye előlélt, befolyásos polgárai, kik a nemes ügy szolgálatába lépni óhajtanak.

A vármegyei háziipari szövetkezet az „Országos központi hitelszövetkezet” kötelekése lép, mely a szer- veséhez szükséges utbaigazításokat adná, a számviteli ellenőrzést gyakorolná és esetleg a szükséges hitelt nyújtana.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur ő nagy- méltósága felkérnének, hogy a megalakulandó szövet- kezet:

- 1. Áru és mintaraktár létesítésére egyszersminden- korra 2000 korona segélyben.
2. Üzemi és üzleti költségekre, valamint háziipari fejlesztési czeleokra 5 éven át évi 3000 korona segélyben és
3. megfelelő évi részletekben való visszafizetés kötelezettsége mellett a háziiparosok részére való nyers- anyag bevásárlás és előleg nyújtás céljából 10,000 ko- rona kamatmentes kölcsönben reszesíteni kegyes legyen.

A háziipari szövetkezet összekötésébe lép a „Magyar kereskedelmi részvénytársasággal” a háziipari ké- szítmények értékesítésére czejzéljél. Mintagyjelményt állít fel, hogy annak alapján nevezett társaság rende- léseket eszközölhessen, a rendelések elkészítéséről gon- doskodik, ellátván a háziiparosokat nyersanyaggal és készpénzben fizetve ki a munkadíjakát, a termelt árut ösztöjűti és nevezett r. társaságnak elküldi. Mindezen műveletekért meghatározott nagyságu számlákat szed. A szövetkezet ezeken kívül árúkezelést tart házi- ipari készítményekből, melyeknek értékesítésére nevezett részvény társaság nem vállalkozhatik és azok számára piacot keres. Kitalálja, hogy mely háziipari czekek vol- nának háziiparilag előállíthatók, mely czekeknek van kereslete és gondoskodik arról, hogy a háziiparosoknak kelendő tárgyak mintái álljanak rendelkezésükre és hogy szükség esetén szakszerű oktatásban reszesüljenek.

A szövetkezetnek arra hivatott és az iparfejlesztő bizottságnak tagjai a háziipari kérdésekkel behatóan foglalkoznak, figyelemmel kísérnek minden mozzanatot, mi a háziiparok fejlődését megakaszthatná vagy elő- mozdíthatná és tapasztalataikról esetenként beszámolnak. A szövetkezetek vezetői hivatalukkal díjtalanul vég- zik. Díjazásban csakis a központi állandó alkalmazottak és a vidéki külső megbízottak reszesülhetnek. Előbbiek fix fizetést huznak, utóbbiak a tett szolgálat arányában a közvetített áruforgalomnak bizonyos százalékát.

A nyersanyagok rendszerint a központ által sze- retetnek be és fizettetnek ki, valamint csak itt is tör- ténhetik a szövetkezet által forgalomba hozott és érte- kesített áruk elszámolása is. A vidéki megbízottak csakis a nyersanyag átvételével, annak kiosztásával, elszámol- lásával, a munkadíjak kifizetésével, az áruk összegyűj- tésével és beszállításával foglalkozhatnak. Minden csal- lad, mely háziipart üz, munkadíjnyevéseket kap, melyben vállalt munkája elszámolandó.

Ez volna nagyjában a háziipari szövetkezetnek a vára. Kérem tisztelet bizottságunkat, tegye azt tanulmá- nya tárgyává és annak alapján tegye meg a kezdemé- nyezéshez szükséges lépéseket.

(Fol t köv.)

Tanítók és 1901. év február hó 13.*

Tavaszt jelző enyhe szellő fuvallatát csakhamar a szokott téli hangulat váltja fel a természetben; szálling- gó hópelylek hirdetik ismét a télnek folyton tartó uralmát. A szél is testvéri kezét nyu t együtt sanyar- galják utazó áldozataikat. A benső vágódástól felme- legett tanítók mégis elhagyják tűz- és műhelyüket; nem tekintve a távolságot és a szobára kényserítő időjárás mostoha szeszélyét, tömegesen tödulunk Etéd községgel barátságos falu közé, hol az újabb kor felvilá- gosultságával, de a régi hagyományos vendégszeretet érzésével bíró lakosság örömmel fogadja karjai közé őket.

Igen, hisz mindkét tabornak ünnepe van, nagy ünnepe!... Id. Bakó Dániel nyugalmazott községi tanítót 47 évi sikeres működésének elismerésül dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter díszremmel tüntette ki. A székelykeresztúri tanítói járáskör az ünne- pély emelése és kitüntetéssel az egész tanítósgót ért örömeinek kifejezésé czejzélből itt és ekkor tartotta ren- des gyűlését.

Megkondulnak a haragok; a község kicsinyje és nagja, örege és ifja a tanítósgal együtt zsufoiaság megtölti a tekintélyes és tágas ev. ref. templomot. Az orgona mélabus harmóniája a keblekben lakozó tisztelet, Ezen tudósítás írójának betegsége miatt késott. Szerk.

hála és valódi nemes öröm érzéseivel vegyülve, Istent dicsérol ének szárnyán emelkedik a Mindenhatóhoz. A szöszéken megjelenik Menyhárt András ev. ref. esperes tiszteletet parancsoló alakja. Imára borul ta- nitó és tanítvány. Egyszerű, de benső áhitattól áthatott szavakban kéri Isten jószágát, áldását és segédelmét a tanítósg, ünnepe, haza és király életére. Majd köz- ének után a hitközség szerete t lelkeszo Csia K fog- lalja el helyét s olvassa fel alapigéjét Lukács: 10. r. 7. v-ből: „Mélto a munkás az ő jutal- mára”. Meglepo követke zességgel, kellemes hang- jával párosult szónoki lével ismerteti a tanítói hivatás mélyeséget, arányba állítván annak munkálijával. A ta- nitókat mint lélekányzókat tünteti fel, kiknek le kell bocsátokniuk a gyermeki lélek mélyeséges aknába, hogy onnan küzdelmes munka után valami csekély kincsét porszemként hordjanak föl napvilágra. Ezzel szemben fizetésül a tiszta lelkiismereten kívül az éhenhalástól megmentelt anyagi jutalmazást, a nagyon néha-n ha tapasztalható tiszteletet és elismerést emlí fel.

Ezt követte az ünnepepy valódi fenyoptaja, midőn az idő és élet terhei alatt megörözyedti évszalak előtt megáll Gállyi Kálmán keresztúri főszolgabíró, mint az alsópan megbizottja; lendületes és nemes gondolatokban gazdag beszédben hozza tudomására a kitüntetés és tüzi fel mellére a díszérmet. Beszédében ismerteti a tanítói hivatás tövisét, melyek oly gyakran érzékeny szurásokkal teszik még nehezebbé a testet és lelket amugy is felemészto munkát. Hatással eseteli a társad- alom

szemlére kitétetett, mely idő alatt azt egyes adózik betekintethetik s arra észrevételeiket a közgyűlést megelőzőleg 5 nappal az állandó választmányhoz beadhathatják. Székely-Udvarhelyt, 1901. évi február hó 28-án. Dr. Damokos Andor, alispán.

Jogszolgáltatások korlátozása. Másolat. M. kir. belügyminiszter. 136216. sz. V-c. Körendelet valamennyi törvényhatóságnak. A sikeletmák váci m. kir. országos nevelő- és tanítóképző intézete igazgatóságának jelentése szerint némelyek az intézet nevében jogtalanul gyűjtene könyvradományokat. Az intézet ugyanis nem kiküldötték utján gyűjt, hanem részint postai útján névre küldött és sorszámozott ivekkel, részint pedig jelenlegi és volt tanítványainak kiosztott s színtén sorszámozott és nyilvántartott ivék utján, melyekkel a jelenlegi és volt növendékek csak ismerőseik és rokonaik körében gyűjthetnek. Így tehát mindazok, a kik nem az intézet által küldött és adott, valamint sorszámozott ivekkel járnak, jogosulatlanul gyűjtene. Mirelő a törvényhatóságot mihez tartás végett értesitem. Budapest, 1901. évi január hó 23-án. A miniszter meghagyásából: Liptay s. k. osztálytanácsos.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 2573-901. alisp. Fenti rendeletet körözés czéljából kiadom. Székely-Udvarhelyt, 1901. február 19. Dr. Damokos Andor, alispán.

BETEGH PÁL,
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Nyilt-tér.*

Elintézett affér epilógusa. Tek. Pálmay József urnak Székely-Udvarhelyt. Tisztelt barátunk! A köztudott és Becsek Aladár ur között felmerült és befejezett lovasági ügyről az Udvarhelyi Híradó 8. számában közölt s az ügy tárgyalásáról felvett jegyzőkönyvet kivonatossá felülvizsgálva a következőket közlöm: mi, mint megbízottak követelek, hogy az ügy lefolyását részletesen feltüntető s kezéid között levő jegyzőkönyvi példányt feltartalmulag közreadni ne késlekedj. Madaradunk baráti üdvözléssel Sz. Udvarhelyt, 1901. márcz. 1. Tisztelőid: Dr. Kovácsy Albert, gróf Lázár Ádám.

Jegyzőkönyv. Mely felvételét 1901. febr. 18-án d. u. 6 órakor Soó Rezső ügyvéd irodájában a Becsek Aladár és Pálmay József urak között fennforgó becsületbeli ügyben. Jelen vannak: Becsek Aladár ur megbízottaként dr. Valentisk Ferenc és dr. Soó Rezső. Pálmay József ur megbízottaként gróf Lázár Ádám és dr. Kovácsy Albert. Becsek Aladár ur megbízottai elégtételt kérnek a „Székely-Udvarhely” című lap f. év és hó 17-én megjelent 7-ik számában foglalt Pálmay József által aláírt nyilatkozat czikk következt sorában foglalt sértő kifejezésekért: „mindenekelőtt megjegyzem, miszerint én Becsek Aladár urat soha sem kértem, hogy a polemiát szüntesse be... tovább: „hát én felhívom a nyilvánosság előtt Becsek Aladár urat, hogy fejezze ki nyíltan, hogy ezzel engem sérteni akart, mert én az ilyen burkolt tamadási systemát nem ismerem, az sehol a világon a lovasági elégtételadás és vételhez jogszimul nem szolgál, de igen alkalmas arra, hogy az ilyen pythiai kijelentések, arra, a ki használja, ha tényleg sérteni akart, a gyávaság helyéget süssék”. Pálmay József ur megbízottai kijelentik, hogy a szóban forgó czikk első részében sérelemesnek talált s idézett kifejezések egy és ugyanazon magánbeszélgetésnek főleértétt magyarázataiból származhatott, mert felük Becsek Aladár ur jóhiszeműségét kétségbe legkevésbé sem vont. A czikk második részében talált kifejezések csak feltételesen használtak, a mennyiben Becsek Aladár ur az „Udvarhelyi Híradó” 6-ik számában 1901. év február 10-én írt „Megjegyzések” című czikke által Pálmay József urat egyeni becsületében netán sérteni szándékozott. Becsek Aladár ur megbízottai a czikk első részére vonatkozólag tett fenti nyilatkozatát tudomásul veszik s kijelentik, hogy most már nem volnának kötelesek a 7 nappal ezelőtt megjelent hírlapi czikk magyarázataiba becsátkozni, mindazonáltal a kérdéses czikkben semmi olyan nem is foglaltatik, melyekért Pálmay József urnak elégtételt kérnie kellett volna, mert Becsek Aladár ur csak egy a nyilvánosság elé vitt közgyűlésben követett eljárást tett, mint hírlapíró jogos kritika tárgyává s Pálmay Józsefet ép ezért személyében sérteni nem akarta. Pálmay József ur megbízottai erre kijelentik, miszerint a fentiek alapján felüknek sértő szándéka nem volt s ha nyilatkozatát Becsek Aladár ur magára nézve sértőnek találja, a felett sajnálatát fejezi ki és érte bocsánatot kér. Ezek után felek megbízottai az ügyet lovasiasan elintéztnek kijelentik. A jzvk. azon megjegyzéssel záratot be és iratot, hogy felek azt hírlapilag is közzé tehetik. Km. Dr. Valentisk Ferenc, Dr. Soó Rezső, mint Becsek Aladár ur megbízottai. Gróf Lázár Ádám, Dr. Kovácsy Albert, mint Pálmay József ur megbízottai.

* Az e rovat alatt megjelent közleményekért semmi felelősséget nem vállal a szerk.

136. sz.
1901.

Meghívás

A székelyudvarhelyi kerületi betegsegélyező pénztár évi rendes közgyűlését

1901. márcz. hó 3-án, határozatképtelenség esetén pedig 1901. márcz. hó 10-én délelőtt 11 órakor tartja meg az iroda helyiségében, melyre a közgyűlési tag urak ezennel meghívhatnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igazgatósági évi jelentés és a jegyzőkönyv hitelesítésére két közgyűlési tag kiküldése.
2. Zárszámadás előterjesztése, felügyelő bizottsági jelentés és a felmentvény megadása iránti határozat.
3. Igazgatósági, felügyelő bizottsági jelentés és választott bíróság választása.
4. Netáni indítványok, melyek azonban 8 nappal a közgyűlést megelőzőleg beadandók. Székely-Udvarhelyt, 1901. február hó 18-án.

Az igazgatóság.

Sz. 2402-901. fszb.

Faeladási hirdetmény.

Udvarhelyvármegyében a homoródkeményfalvi közbirtokoságnak tulajdonát képező erdőből 31.95 k. holdnak mintegy 752 köbméter vékonyabb, 3198 köbméter vastagabb tölgy müfa és 1561 köbméter tölgy tűzifa eladása végett a III-ik árverésre határidőül **1901. évi márcz. 15-ike d. e. 10 órája** tüzelik ki H-Keményfalva községhez, a mikor a legtöbbet ígérőnek az erdő el fog adni. Utóajánlat nem fogadtatik el. Kikiáltási ár 59.397 korona, bánatpénzül ennek 10 százaléka teendő.

Az árverési feltételek a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgazdálkodásnál megtekinthetők. Oklándon, 1901. febr. 26.

Benedek Imre,
főszolgabíró.

A Balaton Halászati Részv.-Társ.

Siófokon

szállít Siófokról különféle módon készült

finoman

páczolt heringfajta halakat

4 literes dobozban, vagy bádog dobozban **2 koronáért.** - Rollmops göngyölt heringet **2 korona 40 fillérért** utánvevél. Öt hordő vagy bádogdobozon felül vételnél 10 százalékos engedmény. Továbbá:

fogast. kristály kosonnyában

1/2, 1, 2, 4 literes dobozban
1 30, 2-, 3-, 5,- koronáért.

A Székelykereszturkőri Önségélyző Népbank

XXIX-ik rendes közgyűléset

Székely-Kereszturton, 1901. évi márcz. 10-én délelőtt 9 órakor saját helyiségében tartja meg, melyre a tagok tisztelettel meghívhatnak.

Tárgysorozat:

1. Jegyzőkönyvet hitelesítő választása.
2. Jelentés az 1900-ik üléstéről.
3. Zárszámadás és mérleg előterjesztése, a felügyelő bizottság jelentésével.
4. Mérleg megállapítása és a felmentvény iránti intézkedés az igazgatóság s felügyelő bizottságra nézve.
5. Az igazgatóság előterjesztései a késedelmes betétekre s kamatlábakra nézve.
6. Általános tisztújítás megejtése az alapszabály 46-dik §-a értelmében.
7. Indítványok.

Székely-Kereszturton, 1901. február 17.

Az igazgatóság.

Tűnyelmeztes! A híres MAUTHNER FÉLE MAGVAK zacskóin rajt áll a MAUTHNER-név. A melyen nincs rajt, az nem MAUTHNERTŐL való és há mintolyant ajánlják, tessék visszautasítani.

Jobb és megbízhatóbb gazdasági és kertimagrak nem léteznek, mint a minőket 27 év óta szállít

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari szállító magkereskedése

BUDAPESTEN.

Irodák és VII. Rottenbiller-utca 33. (Közt. vilamos megállóhely.)

Elárulató VI. Andrássy-ut. 23. helyiségek: (A m. kir. operával szemben.)

226 oldalra terjedő képes árjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve küldi.

NAPTÁRAK

SZÉKELY-UDVARHELY kiadóhivatalában

(Betegh Pál könyv- és papírkereskedésében)

Székely-Udvarhelyt kaphatók a legnagyobb választékban.

A legjobb és legolcsóbb világítás!

Acetylen világítás!

Van szeresém a n. é. közönséget a „Perfecta” acetylenfejlesztő gépeimre felhívni.

Ezen gépek kizárnak minden versenyt e tereken, kifogástalanul működnek, robbanás teljesen ki van zárva. E világítás felülmulja interviz fenyénél és olesóságánl fogva ugy a villanyt, valamint a közszéngézt.

Berendezés két eszközlök **120 koronától felfele**, melyrt felelősséget vállalok. Költőséggyel kívánatra szivesen szolgálók.

Tisztelettel:
Riemer K. Gusztáv.

Címűkő Perfecta szabályozott gépek.

Sz. 1999-901. fszb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegyének homoródi járásához tartozó Daróc nagyközségben a községi orvosi állás halalozás következtében üresedésbe jöven, erre ezennel pályázatot nyitok s felhívom azokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, miszerint az 1873. évi I. t. cz. 9. §-a értelmében felszerelt kényvöket **folyo évi márcz. 10-én** hozzám adják be. - Ezen határidő után beérkezett kényvek figyelembe nem vételnek.

Javadalmazás: 1200 korona havi részletekben fizetve, fizáisi és legelletési jog, mennyi egy oltani lakost megillet, nappali látogatási díj 40, éjjeli 60 fillér.

H-Oklándon, 1901. február hó 18-án.

Benedek Imre, főszolgabíró.

Férfi-szabó üzlet és készruha raktár megnyitása.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy sok és nagy küzdelmek után sikerült üzletem bonyolult ügyeit elintézem és üzletemet saját neven alatt tovább folytatom.

Bátor vagyok t. megrendelőim és vevőim nagybecsű figyelmét Székely-Udvarhelyt a Kossuth-utczában (**Budapest-szálloda mellett**) újból megnyitott

férfiszabó üzletemre és készruha raktáromra

tisztelettel felkérni. Együttal arról is értesitem a n. é. közönséget, hogy elismert jó szövetekből raktárom nagyválasztéku

XXXXXXXXXXXX kész férfi- és fiúöltönyöket XXXXXXXXXXXXXXX

tartok s azok árait tetemesen leszállítottam, hogy a közeledő tavaszi időnyre szükségleteit nálam mindenki a legolcsóbban eszközölhesse. - Jelszavam a régi marad, elsőrendű finom szövetekből csinos és tartós ruhát készölgálni a legmértékeltbb árak mellett.

A n. é. közönségnek irántam tanusított szives pártfogásáért köszönetet mondva, kérem azzal jövőre is megajándékozni kegyeskedjék, miután vagyok és maradok

kész szolgálattal:

Ij Jakabos György, férfiszabó.

Telefon!

Telefon!

**„Erdélyi Gazdasági Egylet”
védnöksége és felügyelete alatt álló erdélyrészi
mezőgazdasági és háztartási**

állandó gép-, eszköz- és anyagkiállítás

ez év márcz. 10-én megnyílik és nyitva lesz október 31-ig mindennap.

A kiállítás czélja: Az erdélyi részek gazdaközönségének mindennemű mezőgazdasági és háztartási gép-, eszköz- és anyagszükséglete beszerzésénél való támogatása, tájékozása, a szolid czégekkel közvetlen kapcsolat létesítése s a személyes megtekintés utján való rendelés által a családok elkerülésének előmozdítása. A mezőgazdasági háziipari készítmények értékesítésének elősegítése.

A kiállítás tárgyai: a) Mindennemű mezőgazdasági gépek: Ékek, vetőgépek, boronák, hengerek; kapáló, kaszáló és aratógépek; cséplőgépek, rosták, osztályozók, súlymérők; malomszárkezek; réntöntözési, talajjavítási, állattenyésztési, tejgazdasági, szőlő és borkészítési, erdőszeti, gyümölcsészeti, kertészeti baromfitenyésztési, meheszeti, seilyentermelési, halászati és más gazd. mellékágyazati gépek, felszerelések, eszközök és anyagok. b) Háztartási gépek és eszközök. c) Mezőgazdasági házi ipari készítmények. - **A kiállító elszöngy, szolid gyárak és készítőik;**

A kiállítási iroda a látogató gazdaközönség esetleges megrendeléseit ott a helyszínen fölveszi és azonnal a kiállító céghez juttatja

Az „E. G. E.” tagjai és az „Erdélyi Gazda” előfizetői a legolcsóbb árakból is előnyökben részesülnek. - Bővebb felvilágosítást ad kívánatra az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatala és az Erdélyi Gazda szerkesztősége Kolozsvárt,

Telefon!

Deák Ferencz-u. 11. sz.

Telefon!